

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

Dagnija Cēdere

Aldehīdi un ketoni

Materiāls izstrādāts

ESF Darbības programmas 2007. - 2013.gadam „Cilvēkresursi un nodarbinātība”
prioritātes 1.2. „Izglītība un prasmes”
pasākuma 1.2.1. „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība”
aktivitātes 1.2.1.2. „Vispārējo zināšanu un prasmju uzlabošana”
apakšaktivitātes 1.2.1.1.2. „Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu
kompetences paaugstināšana”

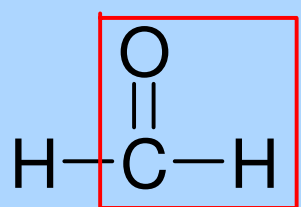
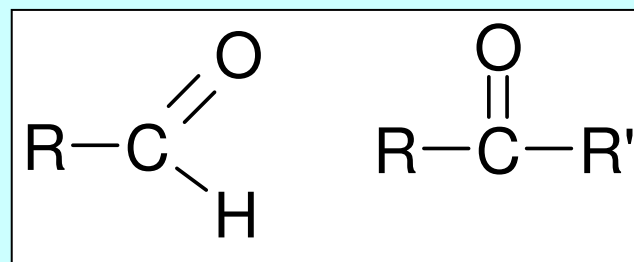
**Latvijas Universitātes realizētā projekta
„Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārīzglītojošo mācību priekšmetu pedagogu
kompetences paaugstināšana”**

(Vienošanās Nr.2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPIA/VIAA/003,
LU reģistrācijas Nr.ESS2009/88) īstenošanai.

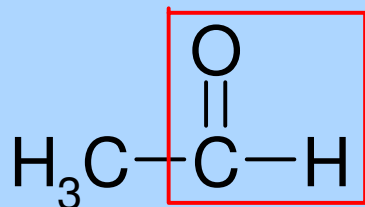
Rīga, 2010

Aldehīdi un ketoni

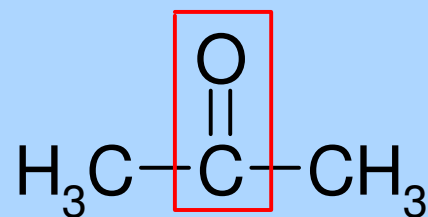
ALDEHĪDI UN KETONI

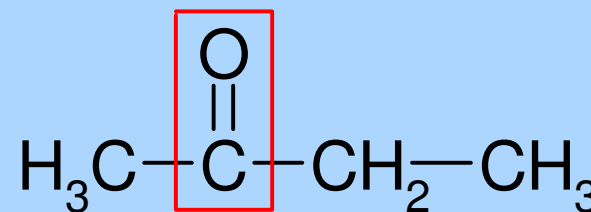
metanāls
(formaldehīds)

etanāls
(acetaldehīds)

propanons
(acetons)

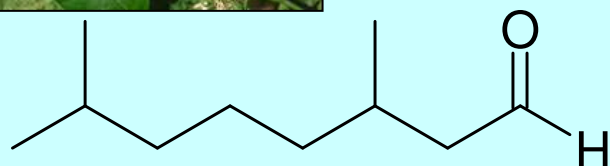

butanons
(metiletilketons)

Aldehīdu un ketonu kopīgā funkcionālā grupa ir
karbonilgrupa $>\text{C}=\text{O}$.

Pēc IUPAC nomenklatūras: aldehīdiem izskaņa **-āls**
ketoniem **-ons**

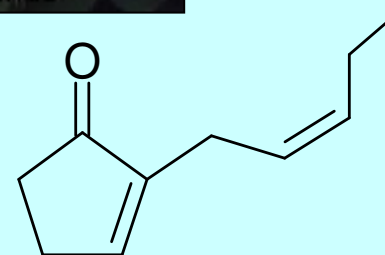
Kur aldehīdi un ketoni ir dabā (florā)?

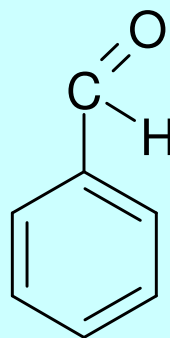
citrāls (sastopams citronellā, eikaliptu eļļā)

Philadelphus coronarius

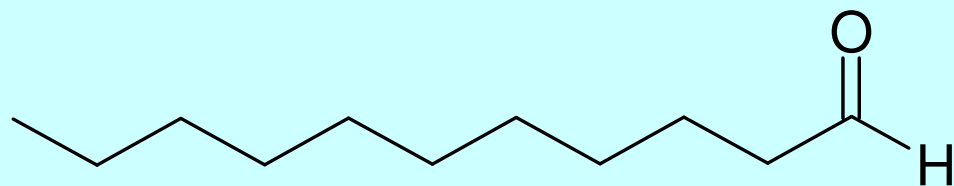

jasmons
(atrasts jasmīnu eļļā)

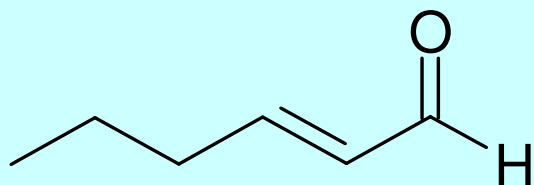

benzaldehyds

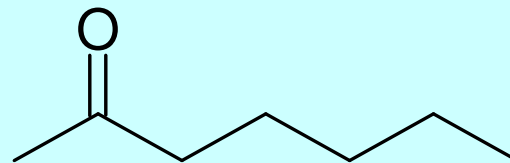
Kur aldehīdi un ketoni ir dabā (faunā)?

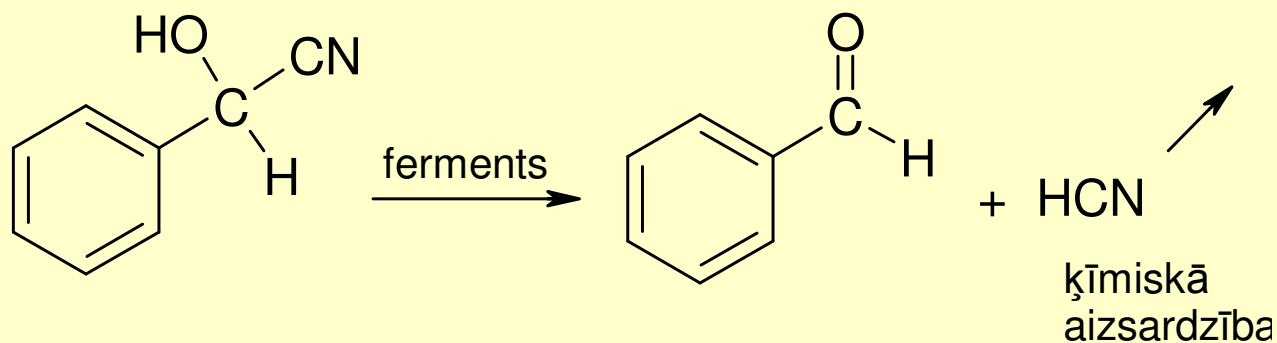
undekanāls (dzimumferomons kodēm)

trans-heksēn-2-āls
(trauksmes feromons
skudrām)

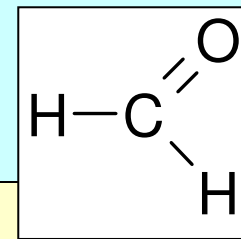

heptān-2-ons
(bišu trauksmes feromona
sastāvdaļa)

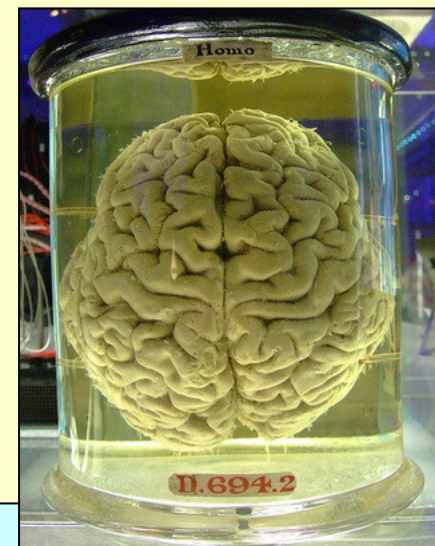
Simtkāju ķīmiskās
aizsardzības
mehānisms

Formaldehīds: **PAR un PRET**

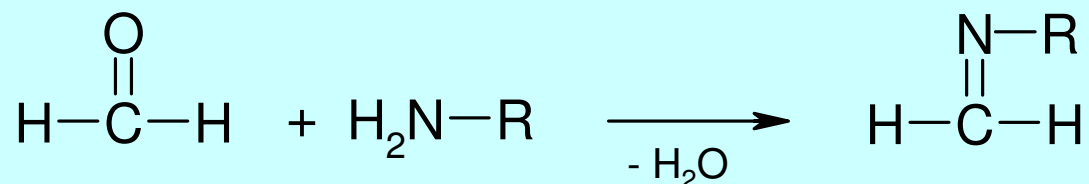

Formalīns – 35% formaldehīda šķīdums

Dezinfekcijas un konservēšanas līdzeklis
(kosmētika, šampūni, bioloģiskie preparāti)

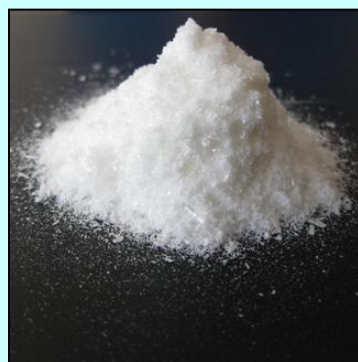
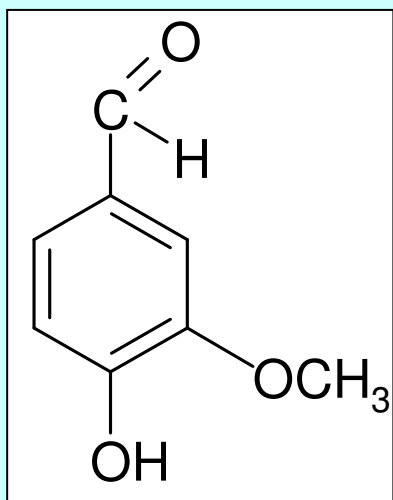
Formaldehīds ir kaitīgs cilvēka organismam
(shēma):

MPK gaisā ir
0,12 mg/m³

Aldehīdi pārtikā

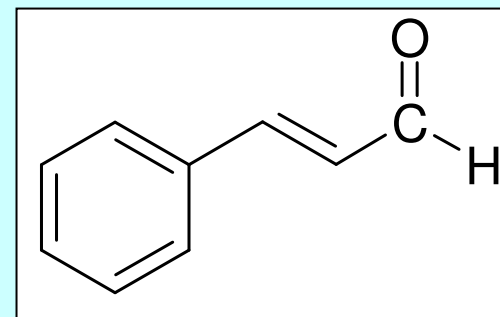
Vanilīns

Tīra viela –
bezkrāsaini kristāli

Pārtikā izmanto no vaniļas
pākstīm iegūto un sintētisko
vanilīnu.

Kanēļskābes aldehīds

Kanēļa aromāta galvenā sastāvdaļa

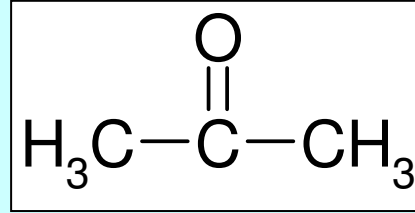

Tīra viela –
šķidrums

Kanēļkoka miza

Acetons

Acetons ir universāls šķīdinātājs

**Acetons ir
ugunsnedrošs!**

